

Temető a Tisza

Gondolatok a mai halottkultuszhoz

A halál biztos tudata teszi emberré az embert. Más élőlénynek nincs haláltudata, ezért önmaga létét, kultúráját ösztönösen éli meg, hozza létre. Ez a tudat teremti meg a túlvilági lét képzetét, az istenhitet, s alakítja ki a halottkultuszt, amelynek nyomaival már a legrégebbi korban is találkozunk a régész. A különböző, egyre sokasodó emberi közösségek jellegzetes halottkultuszt hagytak hátra, s különböző temetési rendet, módot, rítust hagytak reánk, amiből életükre, életmódjukra, társadalmukra, gondolkodásmódjukra, s még sok egyébre következtethetünk. Egy közösség, egy kultúra egysége, szilárd volta a temetkezési szokások, a halottkultusz egységes voltában is megnyilatkozik.

Napjaink társadalmi viszonyait a korábban a nagyjából egységes keresztény kultúrában gyökerező temetkezési szokások, rítusok jellemezték. Az európai és magyar temetők, az élő és régmúlt temetkezési szokások erről szóltak. Manapság ez az egység meglehetősen fellazult, megbomlott, olykor e hitet, képzetet, kultúrát is tagadó szemlélet, felfogás, egyedi megoldások is jócskán akad.

Az még csak-csak elmegy, hogy a házasságkötés extrém jellegűvé válik, pl. a szokások ellen lázadó fiatalok fürdőruhában, rongyokba öltözve, ejtőernyős ugrás közben mondják ki a boldogító igent, mert „újat akaró fiatalok”, úgymond. Ám temetkezés rendjének felborítása, új módok kieszélése, inkább a lázadónak kevésbé mondható idősebbeknél jelentkezik.

A minap egy ilyen lázadó nyugdíjas asszonnyal találkoztam, aki tíz éve özvegy. Három sikeres pályát befutó fia van, s unokái. A jövőendő régészeinek, s a jelen néprajzosainak mondom el, mit hallottam tőle.

„A párom 52 éves korába

n ment el. Három szép fiam van, akik tanultak. Mindnek szakmája van. Egyik agrármérnök, de nem tud ezzel boldogulni, úgyhogy elment hivatásos katonának. Az uram hamvai egy szép kerámia edényben vannak és a kertben helyeztük a földbe. Ugyanis a Holt-Tisza partján lakunk. Nagyon szeretünk ott lakni... A gyerekek nem szeretnek temetőbe járni, ezért otthon tettük le az urnát. Én meg azt mondtam a gyerekeknek, hogy ha meghalok, akkor engem is hamvasszatok el! A kettőnk porát keverjétek össze! Úgyis porból vagyunk, porrá leszünk..., ugye? Aztán szórjátok a hamvakat a Tiszába, oda, ahol szoktatok horgászni. Ha majd lementek horgászni és rágyújtotok, dobjatok egy-egy csikket mindig a vízbe utánunk, az emlékünkre! Mert én is és a párom is nagy dohányosok voltunk.”

Én most ennek hatása alatt arra gondoltam, mi lenne, ha a Sütő utcában az öreg szíjgyártóval csináltatnék egy szép csótárt, sallangos szerszámot a kerekesszékekre, hogy illően mellém temessék!